MITT KULTURELLE ENGASJEMENT!

På midten av 1980-tallet var statens vegvesen i gang med å bygge ny riksvei gjennom Skoltebyen i Neiden, og i denne forbindelse ble mine foreldre lurt av Sør-Varanger kommune til å bygge boligen utenfor Skoltebyen. Dette syntes jeg var urettferdig og jeg bestemte meg for å engasjere meg i kulturarbeidet, som kunne føre til en bedring på skoltenes situasjon.

Siden 1826 har skoltene i Neiden blitt fratatt alle rettigheter og naturgrunnlag, og de ble gradvis fratatt alle muligheter for å overleve og ivareta sin kulturelle egenart (jfr. blant annet NOU 1997:4, kapittel 7 "Østsamene i Neiden". Kunnskapen om denne historiske uretten og at mine foreldre ble tvunget til å flytte ble avgjørende for mitt senere kulturelle engasjement. Blant annet førte engasjementet til at foreningene "Skoltene i Norge" og "St. Georgs kirkeforening" ble stiftet i 1992.

Vi flyttet i 1992 flyttet tilbake til Talvik i Alta kommune, og undertegnede søkte da på en toårig kulturfagstudie ved Høgskolen i Alta. Formålet var å få kunnskap om Nordkalottens historie, og dermed mer kunnskap om skoltene og om samenes historie. Undertegnede gjennomførte dette studiet som planlagt med siste eksamen, våren 1994. Som leder i foreningen" Skoltene i Norge" ble undertegnede i 1995 invitert av Samisk kulturminne- råd og Sametinget for å diskutere hvordan en fredning av Skoltebyen kunne få i gang en prosess for en kulturell revitalisering.

Etter å ha mottatt en invitasjon fra Sametinget om et samarbeide, sendte undertegnede et brev til Sametinget1 med premisser for deltakelse i dette prosjektet. I forbindelse med denne invitasjonen ble undertegnede og daværende politiske leder av Samisk kulturminneråd intervjuet av Sameradioen.

Undertegnede var kritisk under intervjuet og var skeptisk til Sametingets engasjement, men var likevel åpen og håpet på at dette kunne være en ny politikk fra Sametingets side. Den politiske lederen for Samisk kulturminneråd som var Kirsten Biti Johansen, utalte seg omtrent slik under radiointervjuet, sitat: "*Jeg vet at skoltene har blitt behandlet stemoderlig av Sametinget, men heretter vil jeg og Sametinget arbeide for å hjelpe skoltene og sørge for at skoltenes vanskelige kulturelle situasjon skal komme på dagsorden".* Videre sa hun senere at skoltene/ østsamene og Samisk kulturminneråd i fellesskap skulle utarbeide en målsetning i fredningsplanen for Skoltebyen, som skulle sikre at skoltene selv i fremtiden skal bruke arealene i området på egne premisser.

Det var disse uttalelsene og senere Sametingspresident Ole Henrik Maggas utsagn om å støtte skoltene i dette arbeidet, som førte til at undertegnede og foreningen "Skoltene i Norge" ble med i dette samarbeidsprosjektet. Skoltene fikk i så måte forhåpninger om at Sametinget denne gang ville hjelpe oss i en fremtidig revitaliseringsprosess.

Skoltene hadde fått tilsvarende løfter tidligere, og vi var skeptiske og ser i ettertid at skepsisen var berettiget. Sametingspresident Ole Henrik Magga var også tilstede under det første samarbeidsmøtet i Varangerbotn. Under et av de første møtene ble man enige om at det skulle være en binding mellom fredningen av Skoltebyen og oppbygging av et skolte kultursenter-/ museumsanlegg, som skulle etableres, administreres og drives av skoltene på egne premisser.

Sametingspresidenten presiserte ved flere anledninger at det var en selvfølge at senteret skulle etableres på skoltenes/ østsamenes premisser, og at Sametinget kun skulle være en aktiv bidragsyter for å drive frem prosjektet. I denne prosjektgruppen ble det videre enighet om å utarbeide et prosjekt "Utvikling av Østsamisk museumskompetanse".

Formålet for prosjektet var å utdanne en person blant skoltene til å bli kvalifisert som leder for det planlagte fremtidige senteret. Denne personen skulle også være helt sentral under planleggingen og utviklingen av det fysiske anlegget. Denne enigheten førte til at daværende administrative leder ved Samisk kulturminneråd utarbeidet et toårig prosjektet "Utvikling av Østsamisk museumskompetanse".

Prosjektet ble et samarbeide mellom Samisk museumslag, Samisk kulturminneråd og Tromsø museum, som også ble prosjektansvarlig.

Brev til Sametinget, datert 301095 - Premisser for Samisk Kulturminneråds fredning av "Skoltebyen".

Jfr. svar fra Sametingspresidenten - brev datert november 1995 samt møtereferat fra 1996. Du finner brevet under "Skoltenes sider" - under "Østsamisk museum".

Like før prosjektet ble lyst ut (internt i 1996) oppfordret daværende leder for Samisk kulturminneråd undertegnede til å søke på prosjektstillingen. På samme tid var undertegnede under etablering av eget rådgivende firma for boligbyggere i Vest-Finnmark (Finnmark Boligkompetanse), så det var ikke helt enkelt å avslutte dette for å søke på prosjekt stillingen.

Det var hennes forsikringer om min fremtidige posisjon ved senteret og mitt ansvar for å vareta skoltenes interesser i Neiden, som førte til min søknad på prosjektstillingen.

I november 1996 ble undertegnede ansatt i prosjektstillingen av Tromsø museum. Imidlertid burde jeg reagert tidligere og krevd en skriftlig bekreftelse for min fremtidige posisjon i Neiden.

Undertegnedes fremtidige lederposisjon ved Østsamisk museum er bekreftet av Tromsø museums samisk faglige avdeling2, som hadde grundig kunnskap om målsettingen for prosjekt stillingen. Den muntlige bekreftelsen fra Samisk kulturminneråds side er ifølge norsk lov like bindende som en skriftlig bekreftelse.

Før prosjektperioden gikk ut 31.12.98 ble undertegnede ved flere oppfordret av forannevnte person om å flytte til Neiden. Det medførte senere til at vi solgte vår bolig i Talvik og flyttet til Neiden, i troen på at alt ville gå i vår og skoltenes vei i fremtiden! Undertegnedes kone var ansatt som kjøkkenleder ved en institusjon i Talvik, og hun trivdes og hadde en kort vei til jobben. Derfor ble flyttingen til Neiden en noe usikker begivenhet for familien, men vi var enige om at mitt fremtidige arbeide for kulturen og min posisjon var viktigere enn hennes.

Derfor ble hun villig til å pendle langt og håpet å få en stilling ved Kirkenes Sykehus, noe hun senere fikk. Hensikten med prosjektstillingen var naturligvis at undertegnede skulle flytte til Neiden, noe som førte til at vi solgte vår bolig i Talvik og bestemte for å bygge ny bolig i Neiden.

Sommeren 1998 flyttet vi til Neiden, og flyttet inn i den nye boligen i begynnelsen av september. Boligen i Neiden var mindre enn i Alta, men boligkostnadene ble likevel høyere. Da planene om et kultursenter lot vente på seg følte vi oss lurt av lederen for Samisk kulturminneråd, som vi mener hadde hovedansvaret for at vi havnet i Neiden.
Imidlertid holdt Samisk kulturminneråd undertegnede jevnlig informert om hvor langt prosjektet var kommet med finansieringen og planene for et kontor i Neiden, der undertegnede skulle fortsette arbeidet med utviklingen av et skolte/ østsamisk kultursenter.

I mellomtiden ble undertegnede kontaktet av prosjektlederen for en arbeidsgruppe, som skulle foreta et utredningsarbeid om samiske ”Sedvaner og rettsoppfatninger” i de ulike samiske kjerneområdene. Undertegnede ble invitert som medlem i denne gruppen for å utrede spørsmålene innen skolteområdet i Sør- Varanger. Undertegnede tok imot utfordringen og fikk professor Einar Niemi til å bli enslags veileder under rapportskrivingen.

Undertegnede fikk kun 2 måneder til rådighet, men til tross for kort tid ble rapporten sendt til avtalt. Senere fikk undertegnede beskjed fra prosjektleder om å lage en presentasjon, som ble lagt frem ved et seminar i Tromsø. At det skulle lages en presentasjon i forbindelse med rapporten fikk undertegnede ingen informasjon, da avtalen ble underskrevet. Den skrev undertegnede senere på egen regning, uten vederlag fra det offentlige.

Før rapporten ble sendt ut til prosjektlederen, ble den gjennomlest og godkjent av Einar Niemi. Hans kommentarer fikk undertegnede via telefonen. Ifølge Niemi inneholdt rapporten ikke veldig mye nytt, men der var likevel tatt med tradisjonsmateriale fra de siste par generasjoner og noe av det materialet var ganske oppsiktsvekkende. Det var nettopp denne tradisjonsbiten, som undertegnede hadde fått i oppdrag å utrede.
Men rapporten ble høyst sannsynlig avvist, fordi den i tillegg inneholdt minoritetens/ min versjon av skoltenes kultur og historie. Denne delen av skoltenes historie likte ikke denne arbeidsgruppen skulle bli synliggjort i en offentlig utredning om samene. Da rapporten senere ble avvist av arbeidsgruppen, spurte undertegnede prof. Einar Niemi om han ville bekrefte sine tidligere utsagn i et lite brev. Niemi beklaget og skrev at han ikke ønsket å gå i en diskusjon med denne prosjektgruppen. Undertegnede lurer på hva andre forskere kunne bidratt med, når de bare fikk 2 måneder til rådighet. All forskning må også bygge på tidligere forskning, og i denne rapporten måtte alle relevante informasjoner tas med.

[2] Tjenestebekreftelse, datert 14.02.00

Arbeidet med rapporten var en lærerik periode, og gav også noe til det daglige brødet. Denne rapporten ble et godt grunnlag til et senere forskningsprosjekt og rapport utarbeidet i 2002, "Skoltene en glemt kultur i Barentsregionen".

Våren 1999 kom og museumsetableringen lot vente på seg, men undertegnede ble holdt løpende orientert om fremdriften. Sametingets føringer førte til at arbeidet med etableringen av det planlagte kultursenteret ble underlagt De Samiske Samlinger i Karasjok, og undertegnede ble holdt orientert om fremdriften av denne institusjonens leder.

På slutten av april fikk undertegnede informasjon fra De Samiske Samlinger om at et kontorsted for Østsamisk museum skulle etableres omkring den 10. juli samme år. Dette var gode nyheter, og familien ble enige om å feire dette litt. Undertegnede hadde over flere år samlet bonuspoeng i SAS, så vi bestemte oss for en 10 dagers ferietur til Praha.

Før avreisen til Praha fikk vi besøk av den nye lederen for Samisk kulturminneråd, som fortalte at han skulle snakke med en person som var imot at undertegnede skulle tilsettes som leder ved Østsamisk museum. Undertegnede ble informert om hans besøk hos vedkommende person, som var like negativ. Denne samtalen var hjemme hos undertegnede, og min kone var vitne til begge samtalene med lederen for Samisk Kulturminneråd.

Under vårt opphold i Praha fikk undertegnede en dag en telefon fra lederen for De Samiske Samlinger i Karasjok. Under denne samtalen spurte hun om undertegnede gikk med å at en annen ble ansatt midlertidig som leder ved Østsamisk museum. Hun sa at dette var kun en midlertidig ansettelse for å unngå en konflikt i etableringsfasen.

En dårlig og kostbar mobilsamtale og hennes overtalelsesevne om at dette kun ble en overgangsordning bidro til at undertegnede godtok hennes tilbudet. Dette ble en tankevekker, idet det var første gang undertegnede fikk høre at en annen skulle tilsettes som leder ved skoltenes kultursenter.

Dette var ganske utrolig, fordi undertegnede ble tilsatt av Tromsø museum i en prosjektstilling for å bli leder ved et fremtidig Østsamisk kultursenter/ museum (jfr. tjenestebekreftelse fra Tromsø Museum). De Samiske Samlingers styre ansatte en nyutdannet arkeolog (finsk statsborger) som leder og undertegnede som fagkonsulent. Verken undertegnede eller personen som ble leder trengte å søke på stillingene, så dette var en underlig fremgangsmåte - planlagt fra Sametingets side.

De Samiske Samlingers styre hadde uten tvil fått instrukser, fordi det ikke ble tatt hensyn til at personen ansatt i kompetanseprosjektet, "Utvikling av østsamisk museumskompetanse" automatisk skulle tiltre som leder for Østsamisk kultursenter/museum.

De Samiske Samlinger laget nye stillingshjemler, og der fremgikk at fagkonsulenten var uten faglig ansvar på noe fagfelt. Denne nye utviklingen viser at prosjektet "Utvikling av Østsamisk museums-kompetanse" var iscenesatt av Samisk kulturminneråd3 og Sametinget for et formål, nemlig for å få arbeidsro under selve arbeidet med fredningen av Skoltebyen. At personen som ble tilsatt har hoved-fag er ikke vesentlig, men at ansettelsene ble foretatt uten utlysning viser at Sametinget i utgangs-punktet ikke ønsket å tilsette undertegnede som leder. Hvorfor ble en person med hovedfag head-hentet, når lederen for De Samiske Samlinger hadde heller ikke har hovedfag. Hvorfor krevde ikke Sametinget kulturell kompetanse ved denne ansettelsen, når dette er et vitalt kriterium ved ansettelser til sentrale samiske kulturinstitusjoner.

Sametinget ansatte en finsk statsborger uten kulturell kompetanse, fordi Sametinget ønsket at kultursenteret i Neiden skulle profilere det samiske. Samtidig våget ikke Sametinget å ansette en same, fordi det ville provosere skoltene. Imidlertid ble min arbeidssituasjon ved Østsamisk museum snart ganske uholdbar, og undertegnede krevde at stillingene skulle lyses ut offentlig.

Etter mye frem og tilbake ble både fagkonsulent- og lederstillingen lyst ut, men utlysningene ble trykket tilbake etter at det kom inn andre søkere som hadde høyere kompetanse enn hovedfag. Begrunnelsene for at stillingsutlysningene ble trukket tilbake var ikke seriøs, idet argumentet/ ordet som ble brukt for å trekke utlysningen tilbake var "prolongere".

[3] Daværende leder for Samisk kulturminneråd var arkitekten for prosjektet og ansvarlig for min situasjon.

Dette ordet ble brukt for å forvirre og sannsynliggjøre at det virkelig var kommet inn viktige momenter, mens ”prolongere” bare var et fremmedord for å fortsette. Det hele var et spill med ord for å tåkelegge hele ansettelsesprosessen.

Fakta er/var at De Samiske Samlingers styre hadde headhentet og ansatt en person uten at vedkommende hadde søkt på stillingen. Da det kom inn en søker med høgere utdanning og praksis enn den tilsatte lederen, så fikk De Samiske Samlinger et stort problem, som de løste ved å trekke utlysningen tilbake.

Både De Samiske Samlingers styre og Sametinget var klar over at verken undertegnede eller denne nye søkeren ville profilere et nasjonalt skolte kultursenter som en vanlig samisk kulturinstitusjon, men fremheve skoltenes egenart og identitet.

Men det var likevel ganske utrolig at Sametinget fravek sin egen praksis ved denne spesielle anledningen. Sametinget sto bak ansettelsen av en finsk person som leder ved den eneste nasjonale kulturinstitusjonen, som skulle ivareta skoltenes kultur og identitet.

I dag krever man fra samisk side at den samiske folkningen selv skal legge premissene for samisk kultur, mens Sametinget samtidig fratok skoltene de nasjonale og internasjonale menneskerettigheter og retten til å bestemme sin identitet som et urfolk.

Dette viser at Sametinget i Norge er en institusjon som kun ivaretar nordsamenes, og i dette tilfellet bruker skoltenes kultur og historie som dokumentasjon på den samiske historien i regionen.

Målsettingen for å bygge en kulturinstitusjon for skoltene i Neiden skulle også være at dette kultursenteret skulle være et senter for alle ”skoltene” i regionen. Dette skulle tilsi at senteret skulle administreres og drives av skoltene selv i fellesskap, men en slik profilering ble helt utenkelig og derfor motarbeidet av Sametinget i Norge.

Dette var/er oppsiktsvekkende, når man til daglig leser og hører fra samiske media at det er den samiske befolkningen som skal ha ansvar for all utvikling i sine kjerneområder. Det er tydelig at Sametinget uten å spørre skoltene først, har underlagt dem under nordsamisk administrasjon. Dette ligner ikke lite om en okkupasjonsmakt, som også tilsetter egne marionetter i de okkuperte områdene. Sametinget foretok ingen ny ansettelsesprosedyre, og det førte til at situasjonen tilspisset seg ytterligere mellom skoltene og samene. Blant annet tok undertegnede dette temaet opp ved senere referansegruppemøter, men dette ble avvist av lederen i referansegruppen. Dette førte senere til at undertegnede ble innkalt til et møte med styrets leder i Karasjok.

Undertegnede stilte opp på møtet i Karasjok og fikk mye kjeft og kritikk av daværende styreformann for De Samiske Samlinger. Blant annet var ikke undertegnede egnet som leder, og denne påstanden var nok et bevis på at alt var rejisert av Sametinget. Det var tydelig at Sametinget interesserer for å ivareta skoltekulturen var fraværende, men at de samiske interessene i Sør-Varanger kommune var det Sametinget la vekt på.

Referansegruppens viktigste oppgave skulle være å tilrettelegge det arbeidet som skulle prioriteres for utvikling og oppbyggingen av dette senteret på skoltenes premisser. Men dette ble ikke tatt til følge, idet prosessen ble styrt av Hans Guttorm, Einar Niemi og senterets leder Honna Havas. Også her var forutsetningen snudd på hodet, fordi ingen av referansegruppens var verken bosatt i Skoltebyen eller medlemmer i skolteforeningene. De var alle uten kulturell kompetanse og uten et kulturelt mandat. Referansegruppens medlemmer skulle bestå av skolter med kulturell kompetanse og ha nær tilknytning og identitet til skoltekulturen, noe ingen i denne gruppa hadde. Faktisk var det ingen i referansegruppen som identifiserte seg som ”skolt” eller var født i Skoltebyen, noe som var de viktigste kriteriet for en utnevning av medlemmene i gruppen. Men etter utallige telefonsamtaler og kritikk av gruppens sammensetning ble det tilslutt valgt inn et nytt medlem, men vedkommende trakk seg ut etter det første møtet. Under dette møtet fikk både undertegnede og det nyvalgte gruppemedlemmet hard kritikk av Hans Guttorm og Einar Niemi, som kalte oss nærmest som idioter. Det var også dette som førte til at vi trekte oss ut, fordi vi følte at vår mening om gruppens mandat og arbeide ikke ble respektert av disse personer (jfr. Gruppemedlemmets brev på ”skoltenes side, under ”Østsamisk museum”..

Undertegnede var den eneste av skoltene med både kulturell og faglig kunnskap kompetanse ble heller ikke valgt som medlem i denne referansegruppen, men kunne delta å møtene uten stemmerett. Sametingets utnevning av referansegruppens viste at det ikke var ønskelig at skoltene skulle være sentrale i arbeidet for å bygge opp et skolte kultursenter i Neiden.

Fra samisk hold ønsket man å styre utviklingen, for å unngå at institusjonen ble bygget og profilert etter skoltenes premisser. Sametingets negative arbeide for å presse inn en samisk hovedprofil ble en stor psykisk belastning, og førte til at undertegnede ikke orket å arbeide med å etablere et Østsamisk Museum på Sametingets premisser.

Undertegnede kunne ikke arbeide i en institusjon, der Sametinget endret forutsetningene og hoved intensjonen for etableringen av et "Østsamisk Museum" ble en blåkopi av De Samiske Samlinger.

I stedet for planene om å bygge et skolte museumsanlegg har Sametinget dreidd prosjektet i retning av å bli et samisk Tusenårssted. Dette er/var i strid med alle tidligere premisser, som prosjektsamarbeidet ble grunnlagt på (jfr. brev fra Sametingspresident og tjenestebekreftelse fra Tromsø museum). En slik endring på forutsetninger var et svik og ikke i tråd med demokratiske normer, fordi Sametinget og det samiske systemet førte både undertegnede og skolte foreningene bak lyset under denne prosessen for å få fredet Skoltebyen.

Skoltene betraktes fortsatt som mindre verdige borgere av Sør-Varanger kommunestyre og av det norske samfunnet, uten livets rett. Denne konklusjonen kan jeg trekke på den manglende positive responsen fra kommunens representanter.

I 1998 ble undertegnede oppfordret til å flytte til Neiden, og flyttet i god tro. Bygget ny bolig i den tro å kunne bidra til noe positivt for bygda og kommune. Dessverre ble de faktiske forhold ikke slik som forventet, og de samiske aktørers aktive medvirkning og bedrag har bidratt til at undertegnedes prestisje er ødelagt. Videre har man fra Sametingets side systematisk arbeidet for å bryte ned skoltenes identitet, idet de fra samiske side kun bruker begrepet østsame om de norske "skoltene" i Neiden.

Min identitet er/blir som "skolt", og jeg føler meg uønsket i min egen kommune grunnet den samiske maktarrogansen. Har over flere år mottatt sjikanerende telefoner og brev, der dette har kommet til uttrykk. Det har ført til at undertegnede har blitt fratatt all sosial anseelse i bygda p.g.a. min situasjon.

Undertegnede følte seg tvunget til å gå fra stillingen som fagkonsulent, fordi Sametinget fravek alle tidligere avtaler og premisser for dette samarbeidet.

Samarbeidet med Sametinget og Samisk kulturminneråd begynte 1995 og avsluttet i 1999. Undertegnede hadde i denne prosjektperioden et lite håp om å kunne bosette meg på min hjemplass for å bidra med noe positivt for min hjemme kommune og bygda, der jeg ble født. Dessverre ble det et mareritt for meg og min lille familie, idet Sametinget brøt alle premisser for samarbeidet.

Begge skolte foreningene og undertegnede ble brukt i et politisk spill for å få fredet Skoltebyen. Siden juli 1998, da Sametinget headhuntet en finsk statsborger til å bli leder for skoltenes kultursenter i Neiden, har undertegnede vært under et umenneskelig psykisk press. Før flyttingen til Neiden var undertegnede i gang med å etablere eget firma "Finnmark Boligkompetanse" i Talvik, men prosjekt-samarbeidet med Sametinget førte til at undertegnede la ned denne virksomheten i tro på en fremtid for å arbeide som leder ved Østsamisk kultursenter/ museumsanlegg i Neiden.

I god tro solgte vi vår nye enebolig i Talvik og flyttet sommeren 1998 til Neiden, der vi bygde ny enebolig. Undertegnede trodde på sametingspresident Magga og de øvrige samiske aktørene i dette spillet, som undertegnede ser i ettertid var et komplott for å ta over styringen av de tradisjonelle skolte sii'da områdene i Sør-Varanger kommune. Imidlertid har dette ikke bare blitt en personlig belastning, men den har i høyeste grad blitt overført min kone.

Undertegnede kan ikke av både følelsesmessige og historiske grunner akseptere Sametingets svik i dette prosjektsamarbeidet.

Før undertegnede ble med i dette samarbeidsprosjektet var undertegnede under etablering av eget firma i Vest-Finnmark, og ville høyst sannsynligvis hatt en god økonomi i dag.

P.g.a. at Sametinget endret på premissene for et Østsamisk Museum og dermed hele hensikten med prosjektet "Utvikling av Østsamisk Museumskompetanse" ble undertegnede sykemeldt og er i dag arbeidsledig og kommer til å bli uføretrygdet i nærmeste fremtid.

Undertegnede ble regelrett lurt inn et prosjekt av Sametinget, og ble kastet "til hundene" etter at fredningen av Skoltebyen ble en realitet. Undertegnedes drøm om å vende tilbake til Neiden for å bo der resten av mitt liv ble knust!

Dessverre har Sametinget bidratt til å knuse alle drømmer om et verdig liv i Neiden. I dag har vi ingen sosiale relasjoner i bygda, og vi føler oss tvunget til å flytte fra kommunen for å kunne få et verdig liv sammen med andre mennesker i et lokalsamfunn, men jeg vil formidle omverdenen om dette samiske sviket og at skoltene er den opprinnelige urbefolkningen på Kola og i Finnmark.

Vårvinteren 2003 ble en prosjektlederstilling Østsamisk museum lyst ut (jfr. Skoltenes side", under "Østsamisk museum"). Undertegnede søkte på stillingen, men den som ble tilsatt var naturligvis hun som tidligere ble headhuntet. Utviklingen i forbindelse med Østsamisk museum viser at dette er en samepolitisk ansettelse, og i så måte en maktdemonstrasjon!

Skoltenes egen oppfatning om den samiske historien er avvikende fra det som samisk forskning står for, og undertegnede er eksponent for dette avviket.

Sametinget ønsker ingen debatt om ulikhetene mellom skoltene og samene, fordi det vil svekke argumentene i den samiske rettighetskampen om retten til land og vann?

Den historiske utviklingen viser at skoltene til alle tider siden grensesettingen i 1826 gradvis har blitt fratatt næringsgrunnlag og muligheter til og overleve på norsk jord. I de siste årene er det Sametinget og den nordsamiske mafiaen, som har bidratt til at skoltene er assimilert i den nordsamiske kulturen. Sametingets bidrag med å etablere et Østsamisk museum, som samenes 1000 årssted er et godt eksempel på dette.

Ved etableringen av Østsamisk Museum i Neiden har Sametinget fraveket alle tidligere premisser ved etablering av samiske kulturinstitusjoner.
Les Sverre Fjellheims hefte "Kulturell kompetanse4 og områdetilhørighet", der han beskriver den samiske kampen for at dette skulle bli det viktigste kriteriet ved ansettelser til samiske kultur institusjoner. Lederne og de ansatte ved de samiske museene i Norge er alle samer, mens Sametinget fravek dette prinsippet ved å ansette en finsk statsborger ved Østsamisk Museum i Neiden.

Dette viser at Sametingets arbeide KUN er for å fremheve de nordsamiske interessene, som i praksis går på rettigheter til land og vann i Finnmark. Sametingets valg av Neiden, som samenes 1000 årssted var for å assimilere skoltene i den vanlige samekulturen, slik at samene får et historisk argument til vann- og landrettighetene i Finnmark.

Den samiske mafiaen har systematisk arbeidet over flere år for å undergrave og usynlig gjøre de kulturelle og historiske forhold mellom skoltene og samene. Blant annet har denne samiske mafiaen systematisk arbeidet minst 40 år på Kola for å assimilere kolalappene. Den norske samemisjonen har også vært involvert i det samme, de siste 20 årene.

På slutten av 1960-tallet eller på begynnelsen av 1970-tallet ble det vist flere TV-program, som viste denne utviklingen. Blant annet var skoltesame et begrep som ble brukt av journalisten, som lager disse opptakene. I de senere opptakene brukte journalisten "østsame" og i de seneste bare "samene på kola". Dette viser at den samiske mafiaen har brukt sin innflytelse på denne journalisten, som i årenes løp forandret på sitt navn på kolalappene.

Mitt personlige kulturengasjement, som førte til at jeg lot meg invitere av daværende sametingspresident Ole Henrik Magga og daværende politiske leder ved Samisk kulturminneråd, Kirsti Biti Johansen, har i ettertid vist seg å være et råttent spill fra den samiske mafiaen!

Prosjektsamarbeidet mellom Sametinget og skolteforeningene og Tromsø museum viser seg i ettertid å være et narrespill for å frede Skoltebyen. Etter at fredningen ble en realitet ble skolte foreningene og undertegnede, som ble oppfordret til å søke på prosjekt stillingen presset ut av arbeidet ved Østsamisk museum av den samiske mafiaen.

For utenforstående kan det se ut som de støtter skoltene, fordi de er flinke til å ordlegge seg i sine brev til offentlige myndigheter og til andre! Men ved å se på den faktiske utviklingen i Neiden og om de samiske aktørers arbeide har ført til et positivt kulturelt mangfold i Neiden!

Derfor må jeg skuffe folk flest, fordi Sametingets engasjement har vært helt ødeleggende for skoltenes eksistens og muligheter for å overleve som "skolt" i Norge.

Skoltene betraktes fortsatt som en ikke eksisterende folkegruppe, noe som undertegnede synes er svært diskriminerende. Undertegnede har aldri betraktet meg selv som same, men som en "skolt". Men som "skolt" har man ikke livets rett i Norge, noe jeg må ta konsekvensen av og flytter derfor til Sverige. Jeg kan ikke leve i et land, der man ikke engang anerkjenner at skoltene er en UNIK minoritet - noe som historien engang vil vise er et faktum. Det er med tungt hjerte vi må flytte til Sverige, men det må vi for å kunne overleve og få et noenlunde menneskeverdig liv.

Undertegnede håper det finnes mennesker som vil støtte mitt arbeide for å synliggjøre de historiske fakta om at det er kolalappene/ skoltene som er urbefolkningen på Kola, Finnmark og i Sør-Varanger, mens nordsamene er innvandrere på lik linje med kvenene. Vi ønsker ingen rettigheter til land eller vann, men at skoltene som minoritetsgruppe og enkeltindivider får de samme rettigheter som tilsvarende minoritets grupper i Norge har fått. Undertegnede vil alltid arbeide imot at samene i Norge skal kunne overta "vår kulturelle og historiske arv" i Barentsregionen.

Avslutningskommentar:

Siden 1950-tallet har Sør-Varanger kommune båndlagt Skoltebyen, og dette innebar blant annet at skoltene aldri fikk tilmålt tilleggsjord utenfor Skoltebyen. Undertegnede og andre av skolte slekt har prøvd å etablere kulturrelatert virksomhet, men kommunen har satt en stopper for disse forsøk. I disse dager prøver man fra Sør- Varanger kommunes side å etablere turismeprosjekter på skolte kulturens premisser, noe jeg mener strider imot folkeretten og ILO-konvensjon nr. 169s prinsipper. Sør-Varanger kommune og Sametinget har gått i kompaniskap for å bryte ned motstanden, slik at Sametinget og Sør-Varanger kommune skal få fritt spillerom i Neiden og i Sør-Varanger.

Pr dags dato har skoltene i Neiden ikke blitt anerkjent, som den opprinnelige urbefolkningen i kommunen. Sør-Varanger kommune betrakter seg som en samisk område, noe som ikke er rett. Sør-Varanger kommune var før grensesettingen i 1826 en del av kolalappene/skoltenes sii'daområde, der Neiden sii'daen var den vestligste de siste århundre. Kolalappene/ skoltene har opp igjennom historien alltid vært i konflikt, noe som viser at de betraktet seg som to ulike folkegrupper.

Mikit Ivanowitz

Pensjonert skolt & skolte historiker